

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 4
кафедри педагогіки початкової освіти

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць викладачів, студентів
педагогічного факультету РДГУ та вчителів загальноосвітніх шкіл

Матеріали II регіонального науково-практичного семінару
«Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи»
1 грудня 2011 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 4
кафедри педагогіки початкової освіти

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць
викладачів, студентів педагогічного факультету РДГУ
та вчителів загальноосвітніх шкіл

Матеріали II регіонального науково-практичного семінару
«Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи»

1 грудня 2011 року

РІВНЕ-2011

УДК 37:371:372:373:374:376:379

Вісник кафедри педагогіки початкової освіти. Матеріали II регіонального науково-практичного семінару «Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи» - № 4. – Рівне: РДГУ, 2011.- 202 с.

Упорядник: Тетяна Євстафіївна Колупаєва, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету

Рецензент: Павелків Роман Володимирович, доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету, академік АН вищої школи України

Комп'ютерний набір та верстка: Шурин Олена Іванівна

У збірнику подаються статті, повідомлення, тези викладачів, студентів, аспірантів кафедри педагогіки початкового навчання та вчителів шкіл. Представлена тематика розроблена з урахуванням сучасного вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду, досягнень педагогічної та психологічної науки. Матеріали збірника були представлені на науково-педагогічному семінарі, "Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи", проведеного кафедрою педагогіки початкової освіти за участю вчителів шкіл, завучів, представників міського управління освіти. Матеріали збірника розраховані на викладачів, студентів психолого-педагогічних спеціальностей.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

Рекомендовано до друку рішенням кафедри педагогіки початкової освіти протокол № 3 від 15.11.2011 р.

Анотація

У статті аналізується проблема мотивації професійного розвитку студентів педагогічних спеціальностей. Авторами висвітлено можливості використання психологічного тренінгу як засобу підвищення мотивації майбутніх вчителів. Представлено результати застосування мотиваційного тренінгу серед студентів 1 та 5 курсу.

Аннотация

В статье анализируется проблема мотивации профессионального развития студентов педагогических специальностей. Авторами отражены возможности использования психологического тренинга как средства повышения мотивации будущих учителей. Представлены результаты применения мотивационного тренинга среди студентов 1 и 5 курса.

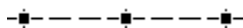
Summary

The problem of motivation of professional development of students of pedagogical specialities is analysed in the article. Authors are reflect possibilities of the use of the psychological training as to the mean of increase of motivation of future teachers. The results of application of the motivational training are presented among students 1 and to a 5 course.

Ключові слова: мотивація, професійний розвиток, психологічний тренінг, професійні здібності.

Ключевые слова: мотивация, профессиональное развитие, психологический тренинг, профессиональные способности.

Keywords: motivation, professional development, psychological training, professional capabilities.

Боровець Олена Віталіївна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки початкової освіти РДГУ

Складові комунікативної компетентності педагога

У статті висвітлено значення та складові компоненти комунікативної компетентності педагога. Автор аналізує чинники, які впливають на формування комунікативної компетентності вчителя.

Ключові слова: педагогічна комунікація, комунікативна компетентність, комунікативність, спілкування.

В статье рассматриваются значение и составляющие компоненты коммуникативной компетентности педагога. Автор анализирует факторы, которые влияют на формирование коммуникативной компетентности учителя.

Ключевые слова: педагогическая коммуникация, коммуникативная компетентность, коммуникабельность, общение.

Серед важливих проблем сучасної педагогіки, обговорюваних як науковцями, так і практиками, є проблема комунікативної компетентності вчителя. Адже реалії життя нинішньої школи доводять, що саме комунікативна компетентність є неодмінною передумовою професійної діяльності вчителя, яка забезпечує розв'язання системи навчальних і виховних завдань у процесі специфічно організованого спілкування зі школярами.

У педагогічній та психологічній науці проблема комунікативної компетентності вчителя була і залишається актуальною. Комунікативній педагогічній діяльності приділяли багато уваги Л.Божович, Л.Виготський, А.Макаренко, С.Рубінштейн, В.Сухомлинський та інші. У працях О.Захаренка, О.Савченко розкриваються сутнісні характеристики поняття «комунікативна діяльність учителя». Психологічна сутність педагогічної комунікації визначається у напрацюваннях І.Беха, С.Мусатова та інших. Проблема комунікативної компетентності, процесу її формування та вдосконалення висвітлюється у дослідженнях М.Лук'янової, І.Родигіної, Л.Рувинського, О.Цимбалюк та ін. Важливе місце у контексті вивчення означеної проблеми посідають дослідження особливостей процесу педагогічного спілкування із школярами різних вікових груп.

Мета нашої статті – означити сутність та складові компоненти комунікативної компетентності педагога.

Процес формування комунікативної компетентності вчителя починається ще у стінах педагогічного навчального закладу на основі загальної комунікативної компетентності особистості. Звісно, студенти-першокурсники приходять з різним рівнем комунікативних умінь і навичок, мають різні психологічні особливості, які впливають на побудову процесу формування комунікативної компетентності вчителя. Безумовно, позитивним фактором, який сприятиме ефективності цього процесу, є комунікативні нахили особистості майбутнього педагога як така характеристика особистості, яка спонукає студента до спілкування з оточуючими, до встановлення та підтримування стосунків, до ініціації нових знайомств, до спільної діяльності та комунікації з людьми різного віку.

Комунікація – це процес двостороннього обміну інформацією, результатом якого є взаєморозуміння [1, с. 35]. Педагогічна комунікація є однією з провідних функцій людської комунікації, котра не тільки відповідає її найважливішим рисам, але й має власну специфіку. Серед тих особливостей педагогічної

комунікації, котрі спричинюють її спеціальне призначення є те, що воно переплетене з соціальними потребами, а насамперед – з людською здатністю до накопичення та трансляції наступникам цінностей соціального та особистого досвіду. Отже, специфіка педагогічного спілкування визначається тим, що в його процесі суб'єктивний світ однієї людини розкривається для іншої.

Значення ефективної комунікації вчителів і учнів початкової школи важко переоцінити. У дослідженні психологічної сутності педагогічної комунікації С.Мусатов аргументовано показує, що спілкування мало не менше значення для розвитку людини, ніж трудова діяльність. Адже саме завдяки психологічним механізмам комунікації можливі навчання, виховання, психотерапевтичний вплив, формування образу власного «я», запозичення зразків поведінки, наслідування тощо.

Від взаємного обміну цінностями в процесі спілкування, взаємодії залежить оволодіння дитиною культурою групи, з якою ототожнює себе особистість. Завдяки повсякденному психологічному «програванню» моделей поведінки в групах, до яких людину включено обставинами мікро- та макроситуації, культура взаємодії стає культурою кожного члена соціальної спільності, а також способом її взаємодії з умовами життя [6, с. 81].

Педагогічну комунікацію розглядають і з точки зору зосереджених в ній функцій управління, регуляції поведінки вихованця, учня. Їй притаманні педагогічні способи досягнення мети за допомогою прилучення виховуваного до певних ідей, спільного тлумачення інформації, узгодження позицій, а також – переконування, сприяння наслідуванню, навіювання і т. ін. [4]. Отже, мистецтво педагогічного спілкування – це прийоми й навички органічної соціально-психологічної взаємодії вчителя й учнів, змістом якої є обмін інформацією і здійснення виховного впливу за допомогою різноманітних комунікативних засобів [5, с. 41].

Однією із умов організації ефективного процесу педагогічного спілкування є комунікативна компетентність педагога. Комунікативна компетентність – це система внутрішніх ресурсів, необхідних для побудови ефективної комунікації в певному колі ситуацій міжособистісної взаємодії [7]. Вона передбачає такий рівень взаємодії з оточуючими, який дозволяє особі в межах своїх здібностей і соціального статусу успішно функціонувати в суспільстві, а також наявність життєвого досвіду, ерудиції, наукових знань та ін.

Комунікативна компетентність містить такі компоненти:

- комунікабельність (здатність встановлювати й підтримувати необхідні контакти з іншими людьми);
- володіння змістовною інформацією та вміння оперувати нею;
- здатність до партнерської взаємодії та досягнення взаєморозуміння [1, с.35].

Так само, як і будь-яка з професійних компетентностей, комунікативна компетентність вчителя визначається як мінімум трьома складовими:

- когнітивною (що фахівець знає з цього питання);
- операційною (як фахівець реалізує свої знання на практиці);
- мотиваційною (як фахівець ставиться до певної сфери власної діяльності) [1, с.36].

Компонентами професійно-педагогічної комунікативності вчителя є: стійка потреба в систематичній різноманітній комунікації з дітьми в найрізноманітніших сферах; взаємодія загальнолюдських і професійних елементів комунікативності; емоційне задоволення на всіх етапах процесу комунікації; наявність здібностей до здійснення комунікації; прагнення до набуття комунікативних навичок і вмінь. Особливості педагогічного спілкування у початковій школі полягають у комунікативній взаємодії педагога з молодшими школярами, спрямованій на встановлення сприятливого психологічного клімату, психологічну оптимізацію діяльності, обмін почуттями, переживаннями, нормами поведінки, звичками, а також на задоволення потреб особистості в підтримці, співчутті, розумінні, любові, взаємоповазі [2]. Це – складний, багатоплановий процес установа і розвитку контактів між вчителем і учнями, породжений необхідністю спільної діяльності, який включає в себе обмін інформацією, вироблення єдиної стратегії взаємодії, сприймання й розуміння іншої людини. Він забезпечує передавання через учителя учням національної культури, засвоєння знань, сприяє формуванню в ціннісних орієнтацій. Непрофесійне педагогічне спілкування породжує в учнів молодшого шкільного віку страх, невпевненість, спричинює зниження працездатності, порушення динаміки мовлення, небажання думати і діяти самостійно, відчуженість, негативне ставлення до вчителя, навчання.

У роботах Ю. Ємельянова поняття «комунікативна компетентність» трактується як заснована на знаннях та чуттєвому досвіді здатність особистості орієнтуватися в ситуаціях спілкування. Така здатність передбачає соціально-психологічне навчання, тобто подальшу можливість навчатися спілкуванню. Комунікативна компетентність завжди набувається в соціальному контексті. Педагог, який планує процес вдосконалення власної комунікативної компетентності, повинен усвідомлювати:

- власні перцептивні уміння, тобто здатність сприймати навколишнє без суб'єктивних спотворень і стійких упереджень щодо тих чи інших проблем;
- власні потреби і ціннісні орієнтації;
- готовність сприймати нове в зовнішньому середовищі;
- свої можливості у розумінні норм і цінностей інших соціальних груп;
- свої почуття і психічні стани у зв'язку з дією факторів зовнішнього середовища (екологічна психокультура);
- способи персоналізації навколишнього середовища (матеріальне втілення «почуття господаря»);
- рівень своєї економічної культури (ставлення до середовища проживання – житла, землі як джерела продуктів харчування, рідного краю, архітектури тощо) [1., с. 39].

Отже, виходячи із такого широкого розуміння поняття «комунікативна компетентність особистості», ця категорія розглядається як ідейно-моральна категорія, що регулює всю систему ставлень людини до природного й соціального світу, а також до самої себе як синтезу цих двох світів.

Комунікативність учителя формується під впливом багатьох чинників, серед яких переважають професійно-особистісні (сукупність професійних і особистісних якостей, яка утворюється внаслідок трансформації професійно важливих знань, вимог і вмінь у особистісно значущі для вчителя та виявляється у ефективній педагогічній діяльності, посиленні впливу на особистість учня). До універсальних комунікативних якостей особистості вчителя належать:

- рівень ціннісного ставлення до педагогічної комунікації;
- комунікативна спрямованість;
- психологічна підготовленість;
- доброзичливість;
- толерантність;
- емпатійність;
- рефлексивність;
- інтелігентність;
- товариськість;
- колективізм;
- контактність;
- особистісна конгруентність (відповідність між тим, що людина говорить і відчуває) [8, с. 25].

Суттєвими є і такі важливі особистісні якості вчителя, як активність (участь у громадській, педагогічній, комунікативній діяльності), дисциплінованість (здатність керувати своєю поведінкою і діяльністю відповідно до суспільних вимог), організованість (активна навчальна і комунікативна діяльність, цілеспрямований, планомірний педагогічний вплив на учнів) тощо. Спеціальні якості вчителя характеризують внутрішню структуру його комунікативності. Серед них виокремлюють пізнавальні (дають змогу особистості сприймати, розуміти і вивчати навколишній світ, реалізовувати інтерес до пізнання, прагнення до співчуття, ідентифікації з іншими людьми), експресивні (надають виразності особистості, завдяки чому вона стає зрозумілою іншим людям, допомагають утримувати увагу до себе, забезпечують емоційну виразність), управлінські (забезпечують вплив на інших людей, самоконтроль тощо). Сформованість зазначених якостей забезпечує ефективність комунікативної професійно-педагогічної діяльності.

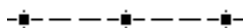
Педагогічна комунікативність – результат неформального оволодіння соціальним досвідом, який формується поступово в процесі розвитку особистості, зокрема шляхом вибіркового запозичення досвіду оточуючих, наслідування вдалих зразків їхньої комунікативної поведінки, відповідних вчинків, стилю взаємодії, щоб у такий спосіб віднайти прийнятні для себе форми участі у комунікативних актах [3]. При цьому найважливішим джерелом є власний досвід спілкування, налагодження комунікативних зв'язків та аналізу процесів їх становлення.

Отже, від рівня розвитку комунікативної компетентності вчителя залежить ефективність його професійної діяльності.

Проблема розвитку комунікативної компетентності майбутнього вчителя потребує подальших досліджень. Зокрема, наукового обґрунтування та експериментальної перевірки потребують методи, форми, технології процесу формування та самовдосконалення рівня комунікативної компетентності майбутніх педагогів.

Література

1. Адміністратору школи. Тренінги з розвитку комунікативності вчителів / [Укл. А. Дербеньова, А. Кунцевська]. – Х.: Основа, 2009. – 191с.
2. Байер О. Комунікація на уроці – феномени й закономірності / О. Байер // Завуч. – 2004. - №3. – С. 12-17.
3. Бездухов А. Педагогические условия формирования гуманистической направленности студентов в процессе обучения в педагогическом университете: автореф. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.01 / А. Бездухов. – Самара, 2000. – 20 с.
4. Ботіна І. Міжособистісна взаємодія учителя та учня / І. Ботіна // Рідна школа. – 2005. - №3. – С. 31-33.
5. Марченко О. Основи педагогічної майстерності / О. Марченко. – Х.: Основа, 2009. – 112с.
6. Мусатов С. Психологічний вимір педагогічної комунікації / С. Мусатов // Психолого-педагогічні та культурологічні питання гуманізації освіти: зб. наук. статей. – Рівне: Вид. О.Зень, 2007. – С. 74-81.
7. Родигіна І.В. Компетентісно орієнтований підхід до навчання / І. Родигіна. – Х.: Основа, 2008. – 112с.
8. Цимбалюк О. Теоретико-методологічні засади дослідження професійної комунікативної діяльності вчителя загальноосвітньої школи у вітчизняній педагогіці (друга половина ХХ ст.) / О. Цимбалюк // Нова педагогічна думка. – 2009. - № 4. – С. 22-25.

ЗМІСТ

Передмова		4
Колупасва Т.Є.	<i>Сучасний стан та перспектива розвитку системи професійної педагогічної освіти</i>	6
Білявцева О.В.	<i>Православна педагогіка України: історія, реалії та перспективи</i>	10
Бірюкова Н.В.	<i>Розвиток жіночої освіти на Волині (кінець XVIII – початок XX ст.)</i>	15
Бондарук І.М.	<i>Формування професійно-значущих компонентів викладача вищої школи</i>	19
Бондарчук А.І.	<i>Навчально – виховна діяльність Київських вищих жіночих курсів (1878 – 1920 рр.)</i>	20
Бордюк В.М.	<i>Мотивація професійного розвитку майбутніх вчителів засобами психологічного тренінгу</i>	24
Боровець О.В.	<i>Складові комунікативної компетентності педагога</i>	28
Боровець С.В.	<i>Особливості адаптації молодого педагога до практичної діяльності у школі</i>	31
Бричок Б.П.	<i>Технологічна компетентність сучасного педагога</i>	32
Бричок С.Б.	<i>Інтерактивні методи формування творчого потенціалу особистості майбутнього педагога у процесі вузівського навчання</i>	37
Вальчук І.А.	<i>Внесок вітчизняних та зарубіжних педагогів у розвиток питань моральної вихованості</i>	40
Вашкевич Т.В.	<i>Організація педагогічного спілкування учителя й учнів у початкових класах</i>	41
Веремчук А.П.	<i>Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до формування освітніх цінностей учнів</i>	43
Ганжа М.В.	<i>Естетичне виховання засобами дизайну в педагогічній теорії та виховній практиці зарубіжних країн</i>	47
Герасимчук А.М.	<i>Історико-педагогічні аспекти розвитку освіти на Західноукраїнських землях у VI – VIII столітті</i>	48
Головко В.А.	<i>Елементи розвивального навчання на уроках української мови</i>	50
Грипич С.Н.	<i>Педагогічна майстерність вчителя при викладанні літератури для дітей</i>	52
Грицкевич Н.М.	<i>Педагогічна майстерність та її роль у морально-культурному розвитку особистості (на прикладі діяльності керівника гуртка «Духовної пісні» Рафалівського центру дитячої та юнацької творчості)»</i>	55
Гудовсек О.А.	<i>Роль вчителя початкових класів в естетичному вихованні школярів</i>	58
Далінчун Ю.В.	<i>Національне виховання – невід’ємний компонент сучасного молодого покоління</i>	60
Джас М.І.	<i>Образ вчителя у творчій спадщині Якова Теофановича Чепіги</i>	62
Дмитрук Р.М.	<i>Дидактичні умови організації самостійної роботи студентів</i>	64
Єрмейчук Г.В.	<i>Самоосвіта як головний чинник професійної підготовки вчителя</i>	66
Захарчук З.О.	<i>Застосування наочності під час навчання за Букварем</i>	68
Захарчук І.В.	<i>Організаційно-педагогічна діяльність школи щодо сприяння успішній адаптації молодих педагогів до професійної діяльності</i>	71
Іванова Л.І.	<i>Формування літературознавчої компетентності майбутнього учителя початкових класів</i>	74
Катеринюк В.І.	<i>Самооцінка вчителя – самосприйняття учнів</i>	77
Квач О.І.	<i>Модернізація освіти в Україні</i>	79
Кмитюк О.В.	<i>Сучасні інноваційні технології навчання</i>	82
Ковальчук Т.М.	<i>Життя і діяльність М. І. Демкова (1859 – 1939)</i>	84
Красовська О.О.	<i>Реалізація інноваційних технологій мистецької освіти у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи</i>	87
Кривко В.Г., Гисюк Н.В., Коваль Г.Є.	<i>Професійне та особистісне зростання майбутнього вчителя початкових класів на різних рівнях його становлення</i>	91
Крикун Ю.В.	<i>Методи та засоби навчання на основі взаємної діяльності учителя та учнів</i>	95
Лавренчук А.П.	<i>Проблеми виховання в сучасній сім’ї</i>	96
Лебедь Л.П.	<i>Актуальність проблеми громадянського виховання на сучасному етапі реформування освіти</i>	99
Лисак М.Г.	<i>Виховання культури поведінки дошкільників у процесі підготовки їх до школи</i>	100
Лисюк В.П.	<i>Філософська система Ж.-Ж. Руссо</i>	102
Маліванчук М.В.	<i>Мовно-мовленнєві аспекти вивчення слова на уроці української мови в початкових класах</i>	103
Мельник А.С.	<i>З досвіду використання різнорівневого мовного аналізу і синтезу на уроках української мови в початкових класах</i>	106
Мельник Ю.В.	<i>Використання інтерактивних технологій навчання на уроках у початкових класах</i>	109
Міщеня О.М.	<i>Відповідальність вчителя початкових класів як професійна якість</i>	110
Мосійчук Г.А.	<i>Формування професійних якостей майбутнього вчителя</i>	112

Навозняк Л.Л.	<i>Вплив фольклору на формування професійних якостей майбутнього вчителя</i>	114
Наумова І.Б.	<i>Джон Локк – філософ, політик, педагог</i>	116
Никонєць О.Я.	<i>Взаємозв'язок школи та сім'ї в контексті етичного виховання</i>	118
Пашук А.С.	<i>Збагачення змісту структурних компонентів уроків образотворчого мистецтва в початкових класах</i>	120
Перець О.М.	<i>«Професійна підготовка вчителя» як засіб формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів в умовах ВНЗ</i>	123
Петровець О.І.	<i>Пріоритетні напрями гуманізації освіти і виховання в сучасній школі</i>	126
Пітик С.М.	<i>Статеве виховання школярів як проблема педагогічної науки і практики 20 – 30 рр. XX століття</i>	127
Пучко Т.А.	<i>Адаптація молодого вчителя початкових класів до практичної діяльності у школі</i>	129
Раджабова Т.М.	<i>Ціннісні орієнтації сучасного вчителя початкових класів</i>	132
Рижа С.М.	<i>Питання жіночої освіти в урядовій політиці (XIX – початок XX століття)</i>	134
Рицька Н.Ф.	<i>Гендерне виховання учнів початкової школи як важлива ланка соціально-педагогічної діяльності</i>	135
Суржук Т.Б.	<i>До питання про зміст і організацію педагогічної практики в умовах модернізації системи підготовки вчителів початкової школи</i>	138
Тишина В.В.	<i>Сучасний вчитель початкових класів: взаємодія ВНЗ та школи</i>	141
Ткачук Н.О.	<i>Розвиток духовно-екологічної культури у студентській молоді</i>	143
Усач (Крижанська) Л.В.	<i>Вплив національних традицій на формування педагогічної культури майбутнього вчителя початкових класів</i>	144
Харитонюк Н.П.	<i>Інтеграція змісту навчальних предметів в початковій школі</i>	147
Цяк Л.М.	<i>До питання концепції та структуризації підручника</i>	151
Чугай Ю.М.	<i>Комплексний аналіз тексту як основа розвитку мовленнєвих знань, умінь та навичок молодших школярів з української мови</i>	153
Шевців З.М.	<i>Розвиток соціально-педагогічних цінностей у процесі підготовки вчителя початкових класів</i>	155
Шурин О.І.	<i>Самоосвіта як умова професійного становлення майбутнього вчителя</i>	156
Юськова Т.В.	<i>Понятійний зміст та види педагогічної оцінки знань</i>	159
Яковичина Т.В.	<i>Творчий розвиток особистості дитини в умовах навчально-виховного комплексу</i>	162
Ярошик І.О.	<i>Особливості навчально – виховного процесу Київського Фребелівського педагогічного інституту</i>	165
Ясен Т.А.	<i>Використання елементів усної народної творчості на уроках</i>	167
Шевчук Т.Б.	<i>Етимологічний аналіз як засіб формування мовно-професійної компетентності майбутніх вчителів початкових класів</i>	168
Давнюк С.В.	<i>Елементи теорії складного речення у підготовці майбутнього вчител</i>	171
Бублей Л.І.	<i>Проектна діяльність у початковій школі</i>	173
Гараніч Т.Г.	<i>Дидактичні ігри на уроках у початковій школі</i>	182
Кондратюк С.В.	<i>Нестандартні методи навчання учнів динамічному читанню</i>	190
Христянович Г.В.	<i>Науково-педагогічна діяльність В.І. Поцагайби (друга половина 40-х - 50-і роки XX ст.)</i>	194
Цибульська Л.І.	<i>Система розвитку професійної компетентності педагогів</i>	195
Шведюк М.С.	<i>Педагогічна майстерність вчителя – шлях до оновлення освіти</i>	198
Бандюк В.О.	<i>«Веселкова» технологія у навчанні математики</i>	200
Батьковець С.І.	<i>Проблема навчання і виховання обдарованої дитини</i>	202